

Sprawa C-181/20**Streszczenie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym zgodnie z art. 98 § 1 regulaminu postępowania przed Trybunałem Sprawiedliwości****Data wpływu:**

24 kwietnia 2020 r.

Oznaczenie sądu odsyłającego:

Nejvyšší soud (Republika Czeska)

Data wydania postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym:

12 marca 2020 r.

Powódka:

VYSOČINA WIND a.s.

Pozwana:

Česká republika – Ministerstvo životního prostředí

Przedmiot postępowania głównego

Wykładnia art. 13 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/19/UE z dnia 4 lipca 2012 r. w sprawie zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego (WEEE) (Dz.U. 2012, L 197, s. 38), zwanej dalej „dyrektywą 2012/19”.

Odpowiedzialność państwa członkowskiego za szkodę wyrządzoną jednostce wskutek naruszenia prawa Unii

Przedmiot i podstawa prawna wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

Artykuł 267 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (zwanego dalej „TFUE”)

Pytania prejudycjalne

1. Czy art. 13 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/19/UE z dnia 4 lipca 2012 r. w sprawie zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego (WEEE) należy interpretować w ten sposób, że sprzeciwia się nałożeniu przez państwo członkowskie obowiązku finansowania kosztów zbierania, przetwarzania, odzysku i przyjaznego dla środowiska unieszkodliwiania WEEE pochodzącego z paneli fotowoltaicznych wprowadzonych do obrotu przed 1 stycznia 2013 r. na ich użytkowników, a nie producentów?

2. W przypadku odpowiedzi twierdzącej na pytanie pierwsze – czy dla oceny przesłanek odpowiedzialności państwa członkowskiego za szkodę wyrządzoną jednostce wskutek naruszenia prawa Unii ma znaczenie okoliczność jak ta w postępowaniu głównym, że państwo członkowskie we własnym zakresie ustanowiło zasady finansowania odpadów z paneli fotowoltaicznych jeszcze przed przyjęciem dyrektywy, na mocy której doszło do objęcia paneli fotowoltaicznych regulacją prawa Unii i obciążenia producentów obowiązkiem pokrywania związanych z tym kosztów, a to również w odniesieniu do tych paneli, które zostały wprowadzone do obrotu przed upływem terminu transpozycji dyrektywy (oraz samym przyjęciem regulacji na poziomie prawa Unii)?

Właściwe przepisy prawa Unii

Dyrektywa 2012/19, art. 12 ust. 4, art. 13 i art. 24

Artykuł 5 Traktatu o Unii Europejskiej

Właściwe przepisy prawa krajowego

Zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů (ustawa nr 185/2001 o odpadach i zmianie niektórych innych ustaw; zwana dalej „ustawą o odpadach”), § 37p i § 37h

Zwięzłe przedstawienie prawa Unii i prawa krajowego

- 1 Artykuł 13 dyrektywy 2012/19 nakłada na państwa członkowskie obowiązek zapewnienia, aby koszty zbierania, przetwarzania, odzysku i przyjaznego dla środowiska unieszkodliwiania odpadów (zwanych dalej „gospodarowaniem odpadami”) ze zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego wprowadzonego do obrotu po 13 sierpnia 2005 r. były pokrywane przez producentów. Gospodarowanie tzw. odpadami historycznymi, tj. powstałymi z produktów wprowadzonych do obrotu przed tą datą, finansują w przypadku wymiany starych produktów na nowe (o ile państwa członkowskie nie nałożyły tego obowiązku na użytkowników) producenci tych nowych produktów, a w przypadku pozostałych odpadów historycznych – ich użytkownicy. Obowiązek ten, ustanowiony już

w dyrektywie 2002/96/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 stycznia 2003 r. w sprawie zużytego sprzętu elektrotechnicznego i elektronicznego (WEEE) (Dz.U. 2003, L 37, s. 24, zwanej dalej „pierwotną dyrektywą z 2002 r.”), dotyczy ostatecznie również odpadów z paneli fotowoltaicznych. Termin transpozycji dyrektywy 2012/19 upłynął w dniu 14 lutego 2014 r.

2. Republika Czeska zrealizowała swoje zobowiązania wynikające z pierwotnej dyrektywy z 2002 r. przyjmując ustawę o odpadach. W 2012 r., jeszcze przed przyjęciem dyrektywy 2012/19, do ustawy tej dodano nowy § 37p, mocą którego ustanowiono mechanizm finansowania gospodarowania odpadami z paneli fotowoltaicznych. Zgodnie z tym przepisem obowiązek finansowania gospodarowania odpadami z paneli fotowoltaicznych wprowadzonych do obrotu przed 1 stycznia 2013 r. spoczywa na operatorze elektrowni słonecznej i jest realizowany poprzez uiszczanie opłaty recyklingowej w równych ratach. W tym celu na operatorów elektrowni słonecznych nałożono obowiązek zawarcia najpóźniej do 30 czerwca 2013 r. umowy z podmiotem zapewniającym zbiorowy system finansowania w ten sposób, aby to finansowanie zostało zapewnione najpóźniej od 1 stycznia 2019 r. W przypadku paneli fotowoltaicznych wprowadzonych do obrotu po 1 stycznia 2013 r., opisany obowiązek spoczywa natomiast na ich producentach.

Zwięzły opis stanu faktycznego i przebiegu postępowania

3. Powódka jest operatorem elektrowni słonecznej „Vranovská ves II”. Elektrownia ta została uruchomiona w 2009 r., przy wykorzystaniu paneli fotowoltaicznych wprowadzonych do obrotu po 13 sierpnia 2005 r., ale w każdym razie przed 1 stycznia 2013 r. Dlatego zgodnie z § 37p ustawy o odpadach powódka zawarła z właściwymi podmiotami umowy, na podstawie których uiszczała na rzecz tych podmiotów w latach 2015–2016 w trzech ratach opłatę recyklingową dotyczącą odpadów elektrycznych z paneli fotowoltaicznych w łącznej kwocie 1 613 773,24 koron czeskich (CZK).
4. Powódka jest zdania, że Republika Czeska nieprawidłowo transponowała dyrektywę 2012/19, albowiem zgodnie z art. 13 tej dyrektywy to producent, a nie użytkownik ma obowiązek finansowania gospodarowania odpadami z paneli fotowoltaicznych wprowadzonych do obrotu po 13 sierpnia 2005 r. Wskutek tego powódka doznaje szkody, ponieważ zgodnie z nadal obowiązującym § 37p ustawy o odpadach powódka musi również po 14 lutego 2014 r. (upływie terminu na transpozycję) uiszczać opłatę recyklingową, którą zgodnie z prawem Unii powinien uiszczać producent. Z tego powodu powódka wniosła powództwo przeciwko Republice Czeskiej o naprawienie wyrządzonej naruszeniem prawa Unii szkody, której wartość odpowiada kwocie uiszczanej opłaty w wysokości 1 613 773,24 CZK.
5. Republika Czeska wyraża pogląd, że obowiązek producentów finansowania gospodarowania odpadami z paneli fotowoltaicznych powinien odnosić się do

paneli fotowoltaicznych wprowadzonych do obrotu po upływie terminu transpozycji (14 lutego 2014 r.), ponieważ wsteczne nałożenie takiego obowiązku stanowiłoby przypadek niedopuszczalnego działania prawa wstecz i związanego z tym naruszenia powszechnych zasad prawnych ochrony uzasadnionych oczekiwań i pewności prawa. Pozwana podnosi następnie, że wielu producentów, którzy w latach 2005–2013 wprowadzili do obrotu panele fotowoltaiczne, już nie istnieje, a przez to nie sposób nałożyć na nich obowiązku finansowania gospodarowania odpadami. W końcu pozwana wskazuje, że w ramach przeprowadzonego postępowania EU Pilot Komisja Europejska nie dostrzegła żadnych uchybień w procesie transpozycji art. 13 dyrektywy 2012/19 i z tego powodu nie jest prowadzone przeciwko Republice Czeskiej żadne postępowanie w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego wynikającym z prawa Unii.

- 6 Obvodní soud pro Prahu 10 (sąd rejonowy dla Pragi 10, Republika Czeska) jako sąd pierwszej instancji uwzględnił powództwo wyrokiem z dnia 6 kwietnia 2018 r. Wyrok został utrzymany w mocy wyrokiem Městský soud v Praze (sądu okręgowego w Pradze, Republika Czeska) z dnia 14 listopada 2018 r. Republika Czeska wniosła od wyroku Městský soud v Praze (sądu okręgowego w Pradze) skargę kasacyjną do sądu odsyłającego.

Zwięzłe uzasadnienie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

- 7 W rozpoznawanej sprawie konieczne jest udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy w odniesieniu do paneli fotowoltaicznych Republika Czeska prawidłowo transponowała art. 13 dyrektywy 2012/19. W tym celu niezbędne jest rozstrzygnięcie czy art. 13 dyrektywy 2012/19 sprzeciwia się nałożeniu przez państwo członkowskie obowiązku finansowania gospodarowania odpadami z paneli fotowoltaicznych wprowadzonych do obrotu przed 1 stycznia 2013 r. na operatorów elektrowni słonecznych (użytkowników), a nie producentów. W przypadku udzielenia na to pytanie odpowiedzi twierdzącej, § 37p ustawy o odpadach byłby sprzeczny z prawem Unii i należałoby rozpatrzyć odpowiedzialność państwa członkowskiego za szkodę wyrządzoną jednostce wskutek naruszenia prawa Unii. W związku z tym należałoby jednocześnie postawić pytanie, czy okoliczności takie jak w postępowaniu głównym mogą mieć wpływ na ocenę przesłanek odpowiedzialności państwa członkowskiego.

W przedmiocie pierwszego pytania prejudycjalnego

- 8 W postępowaniu głównym poza sporem pozostaje, że art. 13 dyrektywy 2012/19 zobowiązuje państwa członkowskie do nałożenia na producentów obowiązku finansowania gospodarowania odpadami z paneli fotowoltaicznych, jeżeli chodzi o panele wprowadzone do obrotu po 14 lutego 2014 r. Pobodnie jest niesporne, że w przypadku historycznych odpadów z paneli fotowoltaicznych (wprowadzonych do obrotu przed 13 sierpnia 2005 r.) państwo członkowskie może nałożyć taki obowiązek na użytkowników. Wątpliwości odnoszą się natomiast do tego, na kim

spoczywa wspomniany obowiązek w odniesieniu do paneli wprowadzonych do obrotu w okresie od 13 sierpnia 2005 r. do 14 lutego 2014 r.

- 9 Na początek należy zatem udzielić odpowiedzi na pytanie, czy panele fotowoltaiczne wprowadzone do obrotu przed 14 lutego 2014 r. w ogóle objęte są zakresem przedmiotowym zastosowania dyrektywy 2012/19. Jeżeli tak, to postawić należy kolejne pytanie, czy nałożenie obowiązku w odniesieniu do paneli fotowoltaicznych wprowadzonych do obrotu już po 13 sierpnia 2015 r. może wywoływać skutek wsteczny, a jeżeli tak, to czy taka retroaktywność jest niedopuszczalna. W przypadku odpowiedzi twierdzącej na wszystkie te pytania należałoby wreszcie rozstrzygnąć, jak państwo członkowskie powinno dokonać transpozycji dyrektywy, która nakłada na nie obowiązek przyjęcia krajowej regulacji prawnej cechującej się niedopuszczalną retroaktywnością.
- 10 Sąd odsyłający zauważa, że obie strony wychodzą z odmiennych założeń odnośnie do chwili i przyczyn powstania obowiązku finansowania gospodarowania odpadami. Sądy niższych instancji i powódka wychodzą wyraźnie z założenia, że obowiązek powstaje wraz z powstaniem konkretnego odpadu. Tymczasem Republika Czeska niewątpliwie uważa za przyczynę powstania tego obowiązku już wprowadzenie produktu do obrotu. Z tej perspektywy logiczne są w istocie poglądy prawne obydwu stron postępowania. Jeżeli bowiem obowiązek powstaje wraz z powstaniem odpadu, to dyrektywa 2012/19 wymaga od państw członkowskich przyjęcia regulacji prawnej, która w świetle prawa Unii nie wywołuje skutku retroaktywnego. Wywołuje bowiem skutki wyłącznie na przyszłość, niezależnie od tego, iż do wskazania podmiotu zobowiązanego do finansowania gospodarowania odpadami faktycznie dochodzi na podstawie tego, kiedy produkt, z którego powstał dany odpad, został wprowadzony do obrotu (13 sierpnia 2005 r.). Jeżeli natomiast obowiązek powstaje już z chwilą wprowadzenia produktu do obrotu, to wprowadzenie do obrotu jest stanem zakończonym i nałożenie obowiązku finansowania gospodarowania odpadami z tak wprowadzonych do obrotu produktów na podstawie dyrektywy może w istocie wywoływać skutek wsteczny. W szczególności rzeczywiście może dotyczyć również odpadów powstałych w przeszłości i już sfinansowanych, w przypadku których w ten sposób wstecznie doszłoby do przeniesienia odpowiedzialności za jego finansowanie na inny podmiot.
- 11 Zdaniem sądu odsyłającego obowiązek finansowania gospodarowania odpadami powinien zgodnie z dyrektywą 2012/19 powstać dopiero w chwili, gdy sprzęt elektryczny (panel fotowoltaiczny) stanie się odpadem. Natomiast pogląd, że obowiązek finansowania gospodarowania odpadami powstaje już wraz z wprowadzeniem produktu do obrotu, wydaje się niepoprawny m.in. ze względu na to, że nie jest do końca jasne, kiedy odpad powstanie. W istocie chodziłoby tu o warunek czy termin, a tak ustanowiony obowiązek aż do chwili powstania odpadu byłby warunkowy i niepewny. W tym kontekście argumentacja Republiki Czeskiej zdaje się niezasadna, ponieważ w sytuacji, gdy odpad powstanie po 14 lutego 2014 r., w ogóle nie dochodziłoby do działania ze skutkiem wstecznym.

Zdaniem sądu odsyłającego o retroaktywności mogłaby być mowa wyłącznie w razie powstania odpadu przed 14 lutego 2014 r. Dyrektywa 2012/19 w żaden sposób nie stanowi bowiem, że miałyby znaleźć zastosowanie do takiego odpadu, ani też w żaden sposób nie jest w niej wyrażony zamiar prawodawcy unijnego przyjęcia regulacji prawnej wywołującej skutek wsteczny.

- 12 Zdaniem sądu odsyłającego prawidłowa wykładnia art. 13 dyrektywy 2012/19 to zatem taka, że na producentach ma spoczywać na podstawie przepisów krajowych obowiązek ponoszenia od 14 lutego 2014 r. kosztów unieszkodliwiania odpadów z paneli fotowoltaicznych wprowadzonych do obrotu po 13 sierpnia 2005 r., jednakże wyłącznie w odniesieniu do odpadów powstałych po 14 lutego 2014 r. Nie chodzi tu przy tym o retroaktywność w rozumieniu prawa Unii, a stąd nie jest konieczne rozważanie warunków jej ewentualnego uzasadnienia. W ocenie sądu odsyłającego takiej wykładni należałoby dać pierwszeństwo również ze względu na to, że (jak już wyjaśniono powyżej) z dyrektywy 2012/19 w żaden sposób nie wynika zamiar prawodawcy unijnego przyjęcia regulacji prawnej o skutku wstecznym.
- 13 Przy uwzględnieniu przedstawionej wykładni można, zdaniem sądu odsyłającego, dojść do wniosku, że państwo członkowskie nie może transponować art. 13 dyrektywy 2012/19 nakładając obowiązek finansowania gospodarowania odpadami z paneli fotowoltaicznych wprowadzonych do obrotu do 1 stycznia 2013 r. na użytkowników. Dlatego nie sposób uznać transpozycji dyrektywy 2012/19 dokonanej przez Republikę Czeską za prawidłową.
- 14 Pojawia się jednak pytanie, czy można przyjąć również inny pogląd, tj. że państwo członkowskie może prawidłowo transponować art. 13 dyrektywy 2012/19 w ten sposób, iż nałoży na użytkowników obowiązek finansowania gospodarowania odpadami z paneli fotowoltaicznych wprowadzonych do obrotu do 1 stycznia 2013 r., jeżeli pod uwagę zostaną wzięte przedstawione niżej okoliczności.
- 15 Po pierwsze, sąd odsyłający wskazuje na uwagi Komisji w związku z przyjęciem pierwotnej dyrektywy z roku 2002 r., które ostatecznie doprowadziły ten organ do rezygnacji z idei generalnego zobowiązania producentów do finansowania historycznych odpadów. Komisja doszła bowiem do wniosku, że nałożenie takiego obowiązku w przypadku produktów wprowadzonych do obrotu przed upływem terminu na dokonanie transpozycji pierwotnej dyrektywy z 2002 r. stanowiłoby zobowiązanie o skutku wstecznym, które mogłoby narazić producentów na istotne ryzyko ekonomiczne. Te rozważania można przy tym analogicznie zastosować w odniesieniu do paneli fotowoltaicznych, które ostatecznie objęto zakresem przepisów prawa Unii w dyrektywie 2012/19.
- 16 Po drugie, w związku z tym pozostaje również możliwe znaczenie ochrony uzasadnionych oczekiwań producentów paneli fotowoltaicznych. Ci nie musieli bowiem zakładać, że w przyszłości zostanie na nich nałożony obowiązek finansowania odpadów ze skutkiem wstecznym, a więc również z paneli

fotowoltaicznych wprowadzonych do obrotu już w przeszłości, i nie mogli uwzględnić tego rodzaju kosztów w cenie tych paneli. Może to narazić ich na poważne ryzyko ekonomiczne.

- 17 Po trzecie, okoliczność, że Republika Czeska najpierw we własnym zakresie przyjęła regulację odnośnie do finansowania odpadów z paneli fotowoltaicznych, która miała być następnie zmieniona w zgodzie z nowo przyjętą regulacją unijną znajdującą zastosowanie także do paneli, w odniesieniu do których już wcześniej i właśnie na podstawie prawa krajowego nałożono omawiany obowiązek, mogłaby prowadzić do nierównego traktowania użytkowników, którzy spełnili ustanowiony na podstawie prawa krajowego obowiązek już przed upływem terminu transpozycji dyrektywy 2012/19, w porównaniu z tymi, którzy tego obowiązku nie zrealizowali. Przepis § 37p ustawy o odpadach stanowi bowiem o obowiązku zawarcia umowy i finansowania na jej podstawie kosztów z góry, przy czym to finansowanie ma się realizować sukcesywnie poprzez rozłożenie na kilka rat. Jeżeli więc operator elektrowni słonecznej wbrew przepisom prawa krajowego nie spełnił swojego obowiązku, to wskutek zmiany regulacji ustawowej, stanowiącej rezultat przyjęcia dyrektywy 2012/19, mógłby znaleźć się w sytuacji uprzywilejowanej w porównaniu do tych producentów, którzy swój obowiązek już zrealizowali. Zmiana podmiotu odpowiedzialnego za finansowanie wywoływałaby skutek wsteczny również w odniesieniu do tych podmiotów, którzy swój obowiązek zrealizowali.
- 18 Z tej perspektywy znaczenie może mieć także argument Republiki Czeskiej, że gdyby w czasie przyjęcia regulacji krajowej nie wybrano jako sposobu realizacji obowiązku rozłożenia finansowania na kilka rat, ale nałożono obowiązek jednorazowej zapłaty całej kwoty, to późniejsze przeniesienie odpowiedzialności na inny podmiot w zgodzie z nowo przyjętą regulacją unijną mogłoby wstecznie zmienić reżim prawny w odniesieniu do nałożonego i już w pełni zrealizowanego obowiązku (w porównaniu z zapłatą w ratach).
- 19 Po czwarte, Republika Czeska nie jest jedynym państwem członkowskim, które transponowało art. 13 dyrektywy 2012/19 w odniesieniu do paneli fotowoltaicznych dokonując rozróżnienia podmiotów zobowiązanych do finansowania gospodarowania odpadami w oparciu o chwilę wprowadzenia panelu fotowoltaicznego do obrotu, a nie ustanowioną dyrektywą 2012/19 datę 13 sierpnia 2005 r. Sąd odsyłający wskazuje w tym kontekście na regulację prawną niemiecką (§ 7 Elektro- und Elektronikgerätesgesetz) i austriacką (§ 10 Elektroaltgeräteverordnung).
- 20 Po piąte, sąd odsyłający wskazuje na problem praktyczny, podnoszony również przez Republikę Czeską, iż producent, który w przeszłości wprowadził do obrotu panele fotowoltaiczne, nie musi już istnieć, a więc nie można już nałożyć na niego obowiązku finansowania gospodarowania odpadami z tych paneli. Sąd odsyłający zwraca w tym kontekście uwagę na grecką regulację prawną (art. 16-B-3 zarządzenia ministerialnego nr 23615/651/E.103), zgodnie z którą w takim przypadku obowiązek przechodzi na użytkownika.

- 21 W końcu jako szósty argument wskazać należy dotychczasowe podejście Komisji w zakresie monitorowania transpozycji dyrektywy 2012/19. Komisja nie wszczęła dotychczas przeciwko Republice Czeskiej w tym zakresie postępowania w przedmiocie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego wynikającym z prawa Unii. Zgodnie z twierdzeniem Republiki Czeskiej miało wręcz dojść do potwierdzenia, że właściwe czeskie przepisy prawne są zgodne z prawem Unii. Ma to znaczenie zwłaszcza w tym kontekście, że transpozycja art. 13 dyrektywy 2012/19 w odniesieniu do paneli fotowoltaicznych została w różnych państwach członkowskich przeprowadzona w różny sposób, jak to wyjaśniono powyżej.

W przedmiocie drugiego pytania prejudycjalnego

- 22 Jeżeli na pierwsze pytanie prejudycjalne zostanie udzielona odpowiedź twierdząca, to powstaje pytanie o odpowiedzialność Republiki Czeskiej za szkodę wyrządzoną powodce, jako operatorowi elektrowni słonecznej, na skutek naruszenia prawa Unii (tj. wskutek nieprawidłowej transpozycji art. 13 dyrektywy 2012/19).
- 23 Z orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wynika, że aby państwo członkowskie mogło zostać pociągnięte do odpowiedzialności za taką szkodę wobec jednostki, muszą zostać spełnione przesłanki odpowiedzialności, którymi są 1) naruszenie prawa Unii (np. właśnie nieprawidłowa transpozycja dyrektywy), 2) powstanie szkody u jednostki, 3) bezpośredni związek przyczynowy między naruszeniem prawa a powstaniem szkody i 4) wystarczająco istotne naruszenie prawa Unii (np. wyroki w sprawach połączonych Francovich i in., C-6/90 i C-9/90, oraz z dnia 5 marca 1996 r. w sprawach połączonych Brasserie du pêcheur i in., C-46/93 i C-48/93).
- 24 Zdaniem sądu odsyłającego istnieje wątpliwość co do tego, czy niektóre z opisanych wyżej okoliczności w postępowaniu głównym mogą mieć wpływ na ocenę tych przesłanek.
- 25 W tym świetle znaczenie może mieć zwłaszcza fakt, że w omawianym przypadku państwo członkowskie (Republika Czeska) samo uregulowało zasady finansowania odpadów z paneli fotowoltaicznych na poziomie krajowym, a to jeszcze przed przyjęciem dyrektywy 2012/19, na mocy której doszło do objęcia paneli fotowoltaicznych zakresem zastosowania regulacji unijnej i nałożenia obowiązku finansowania gospodarowania odpadami na producentów również w odniesieniu do paneli fotowoltaicznych wprowadzonych do obrotu przed upływem terminu transpozycji dyrektywy (i przyjęciem przedmiotowej regulacji prawnej na poziomie unijnym).
- 26 Zgodnie z obowiązującym prawem krajowym operatorzy elektrowni słonecznych mieli obowiązek zawarcia umów o zapewnienie finansowania odpadów z paneli fotowoltaicznych w formie ratalnej do 30 czerwca 2013 r., a więc w czasie, kiedy ta regulacja prawna nie była sprzeczna z prawem Unii. Jednakże po przyjęciu dyrektywy 2012/19 umowa między operatorem elektrowni słonecznej

a podmiotem zapewniającym wspólną realizację nałożonego obowiązku nadal obowiązywała, a operator elektrowni słonecznej musiał na jej podstawie nadal realizować swój obowiązek. Powstaje w tym zakresie w pierwszej kolejności pytanie, czy w takim przypadku po upływie terminu transpozycji dyrektywy w ogóle można zarzucać niezgodność z prawem Unii w odniesieniu do uiszczenia raty, gdy obowiązek został ustanowiony i częściowo spełniony przed przyjęciem regulacji prawa Unii.

- 27 Co więcej, w tym przypadku i z uwzględnieniem okoliczności przywołanych wyżej, zrealizowanie nałożonego prawem krajowym obowiązku zawarcia umowy i uiszczania zgodnie z nią składek do systemu zbiorowego nie musiało pozostawać w związku przyczynowym z transpozycją dyrektywy 2012/19. Z tego powodu powstaje dalej pytanie, czy zarzucana szkoda, wynikła wskutek nieprawidłowej transpozycji dyrektywy 2012/19, w wyniku której operator elektrowni słonecznej nadal musiał uiszczać opłaty w związku z gospodarowaniem odpadami z paneli fotowoltaicznych, także wtedy, gdy zgodnie z prawem Unii to producent winien finansować to gospodarowanie odpadami, mogła pozostawać w bezpośrednim związku przyczynowym z nieprawidłową transpozycją dyrektywy 2012/19, jak tego wymaga prawo Unii.
- 28 Niejasne jest również znaczenie tej okoliczności w odniesieniu do wymogu „dostatecznej istotności” naruszenia prawa Unii. W wyniku przyjęcia regulacji unijnej dochodzi bowiem wstecznie do przeniesienia odpowiedzialności także w zakresie paneli fotowoltaicznych, w przypadku finansowania których nałożono już zgodnie z prawem krajowym obowiązek finansowania na konkretny podmiot, który to obowiązek mógł co więcej już zostać w całości spełniony. W tym kontekście szczególne znaczenie ma to, że art. 13 dyrektywy 2012/19 został transponowany w różnych państwach członkowskich w sposób odmienny, a Komisja, przynajmniej zgodnie z twierdzeniem Republiki Czeskiej, nie ustaliła, jakoby transpozycji dokonano w sposób nieprawidłowy.
- 29 Zdaniem Nejvyšší soud (sądu najwyższego, Republika Czeska) nie można zakwalifikować przedłożonych pytań prejudycjalnych jako *acte clair* ani *acte éclairé*. Nejvyšší soud (sąd najwyższy), jako sąd, którego orzeczenia nie podlegają zaskarżeniu w rozumieniu art. 267 TFUE, uważa zatem za konieczne przedłożenie tych pytań Trybunałowi Sprawiedliwości. Z uwagi na różny sposób transponowania art. 13 dyrektywy 2012/19 w odniesieniu do paneli fotowoltaicznych w różnych państwach członkowskich, odpowiedź na te pytania może mieć znaczenie nie tylko w postępowaniu głównym, ale na poziomie całej Unii Europejskiej. Może zatem pozwolić na to, że w przyszłości we wszystkich państwach członkowskich Unii Europejskiej prawo Unii będzie stosowane w sposób jednolity.